

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.5.40>**KORELACJA POJĘĆ „ANOMALII PRAWA” I „ANOMALII PRAWNEJ”****Hanna Chuvakova***kandydat nauk prawnych, docent,**docent Katedry Ogólnej Teorii Prawa i Państwa**Narodowego Uniwersytetu „Odeska Akademia Prawnicza” (Odessa, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0001-6380-1233

chuvakovaa@gmail.com

Adnotacja. W artykule zbadano korelację między pojęciami „anomalia prawa” i „anomalia prawnej”. Autor analizuje ich istotę i różnice w kontekście prawnym, identyfikując wspólne i specyficzne cechy tych zjawisk. Z opracowania wynika, że oba pojęcia wskazują na odstępstwa od norm, zasad i standardów systemu prawnego, a także mogą naruszać porządek prawny i stanowić zagrożenie dla stabilności społeczeństwa. Różnią się one jednak pod względem przedmiotu odchylenia (ustawodawstwo lub zachowanie podmiotów prawnych), metod wykrywania (analiza norm lub obserwacja działań) oraz charakteru korekty (redagowanie przepisów lub monitorowanie wdrażania norm prawnych). Niniejsze opracowanie przyczynia się do lepszego zrozumienia tych pojęć i ich roli w naukach prawnych i praktyce naukowej.

Słowa kluczowe: anomalia prawa, anomalia prawna, sfera prawna, normy prawa, odchylenie, korelacja.

CORRELATION BETWEEN THE CONCEPTS OF “ANOMALY OF LAW” AND “LEGAL ANOMALY”**Hanna Chuvakova***Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,**Associate Professor of the Department of General Theory of Law and the State**National University “Odesa Law Academy” (Odessa, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0001-6380-1233

chuvakovaa@gmail.com

Abstract. The scientific study examines the relationship between the concepts of “law anomaly” and “legal anomaly”. The author analyzes their essence and differences in the legal context, identifying common and specific features of these phenomena. The study indicates that both terms indicate a deviation from the norms, principles, and standards of the legal system, and can also violate law and order and create a threat to the stability of society. However, they differ in the object of deviation (legislation or behavior of legal subjects), methods of detection (analysis of norms or observation of actions), and nature of correction (editing of laws or control over the implementation of legal norms). This research contributes to a better understanding of these concepts and their role in legal science and scientific practice.

Key words: anomaly of law, legal anomaly, legal sphere, norms of law, deviation, ratio.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «АНОМАЛІЯ ПРАВА» ТА «ПРАВОВА АНОМАЛІЯ»**Ганна Чувакова***кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри загальної теорії права та держави**Національного університету «Одеська юридична академія» (Одеса, Україна)*

ORCID ID: 0000-0001-6380-1233

chuvakovaa@gmail.com

Анотація. У науковому дослідженні розглядається співвідношення понять «аномалія права» та «правова аномалія». Автор аналізує їх сутність та відмінності у юридичному контексті, виявляючи загальні та специфічні риси цих явищ. Дослідження вказує на те, що обидва терміни вказують на відхилення від норм, принципів та стандартів правової системи, а також можуть порушувати правопорядок і створювати загрозу стабільності суспільства. Однак вони відрізняються за об'єктом відхилення (законодавство чи поведінка суб'єктів права), методами виявлення (аналіз норм або спостереження за діями), та характером виправлення (редагування законів або контроль за виконанням правових норм). Це дослідження сприяє кращому розумінню цих понять та їх ролі в правовій науці та науковій практиці.

Ключові слова: аномалія права, правова аномалія, правова сфера, норми права, відхилення, співвідношення.

Питання правових аномалій і аномалій права представляють собою складну і важливу проблематику у сфері правознавства та юриспруденції. Аномалії права можуть виникати з різних причин і мати значний вплив на правову сферу та поведінку суб'єктів права. Дослідження цих аномалій і їх впливу є актуальним

завданням, оскільки вони можуть стати джерелом правових конфліктів, нерівності перед законом та загрозою для легітимності правової сфери.

Аномалія права є важливим поняттям в юридичній науці та правознавстві і її визначення включає в себе докладний аналіз юридичних явищ, які виходять за межі традиційних норм та правил правової сфери. Визначення аномалії права спирається на низку ключових характеристик, які відображають її основну природу та роль у правовому ландшафті. Аномалія права може бути визначена наступним чином: це юридичне явище або стан, яке виражається в несподіваних, незвичайних або відхиленнях від загальноприйнятих норм, принципів, законів, чи традицій у правовій сфері суспільства (Львова, 2013: 104). Важливим аспектом аномалії права є її відхід від усталених норм та правил, які визнаються як загальні стандарти в правовій сфері. Такі відхилення можуть виникати як у законодавстві, так і в інтерпретації чи застосуванні правових норм судами та іншими правозастосовними органами. Аномалії права можуть відзначатися великим спектром проявів, від відкритих порушень законів до більш субтильних порушень правових принципів та цінностей (Ткаля, 2022: 49). У своєму визначенні аномалії права важливо підкреслити їхню роль у формуванні та еволюції правової сфери, а також їхній потенційний вплив на суспільство та правопорядок.

Натомість, правова аномалія є складною та важливою концепцією в юридичній науці, що відображає особливості правового режиму чи юридичної ситуації, що виокремлюється від загальних норм, принципів та законів правової сфери суспільства. Визначення правової аномалії включає в себе комплексний аналіз конкретних обставин та факторів, які призводять до виникнення такого явища. Вона характеризується незвичайністю, несподіваністю та відхиленням від традиційних нормативних рамок, що регулюють правові відносини в суспільстві (Ткаля, 2021: 46).

Причини виникнення аномалій права є складним та багатограним явищем, яке визначається впливом різних факторів, які можна розглядати в контексті юридичної науки. Причини виникнення правових аномалій дійсно мають велику схожість з тими факторами, які спричиняють аномалії права. Ця подібність обумовлена тим, що правові аномалії, як правило, виникають внаслідок певних системних або функціональних недоліків в правовій сфері та її регулюючих механізмах. Загалом, хоча правові аномалії та аномалії права мають свої особливості, їхні причини часто співпадають.

Отже, аномалії права, як і правові аномалії, можуть виникати внаслідок несумісності або протиріччя між різними нормами, які містяться в законодавстві. Це може бути результатом неврегульованих аспектів, поганих формулювань чи невідповідності чинним законам. Правові норми можуть втратити свою актуальність у зв'язку зі змінами в суспільстві, технологічними розвитками та соціокультурними змінами. Недостатнє обґрунтування або некомпетентність при створенні правових норм також може стати однією з причин, наприклад, відсутність достатнього обґрунтування закону або недостатньої експертної думки може призвести до протиріччя та нерозбіжностей у нормах. Автор у своїх попередніх наукових роботах розглядає поняття зловживання правом як один із видів правових аномалій в своїй науковій роботі. Це поняття виникає внаслідок наявності у законодавстві великої кількості диспозитивних норм, які дають суб'єктам права можливість обирати спосіб реалізації своїх суб'єктивних прав. Звичайною сутністю об'єктивних прав виражена таким чином, що може спонукати суб'єктів використовувати свої права та повноваження таким чином, що може завдати шкоду інтересам суспільства, створюючи певні юридичні переваги для деяких суб'єктів. Це особливо стосується тих суб'єктів, яким держава надає конкретний правовий статус та покладає на них виконання певних функцій, таких як правоохоронні органи, прокурори та судді (Чувакова, 2011: 442).

Якщо казати про соціальні, економічні та політичні чинники, наприклад, економічна криза або зміна політичного режиму може вплинути на прийняття некоординованих чи несподіваних рішень у законодавстві. Ткаля О.В. у своїй роботі називає це правовою демагогією та зазначає, що найширше поширення такий вид впливу набуває в країні під час проведення значущих політичних подій, таких як вибори чи референдуми. У цих випадках використання рекламних кампаній та засобів масової інформації стає звичайною практикою з метою впливу на суспільну свідомість (Ткаля, 2022: 51). Однак цей вплив може призводити до одностороннього сприйняття особами, на яких здійснюється такий правовий вплив, правової дійсності та сприяти формуванню їхньої односторонньої точки зору на події та питання, пов'язані із зазначеними політичними акціями.

Останньою у цьому списку може стати проблема інтерпретації законодавства. Різне розуміння та інтерпретація правових норм судами, правозастосовними органами та іншими учасниками правового процесу може призводити до суперечок у юридичних практиках. Такий приклад можна віднести до правового інфантилізму. Цвік В.К. розглядає це поняття як недостатню обширність правових знань (Цвік, 2009: 545). Натомість Оборотов Ю.М. та його колеги розглядають це поняття як несформованість правових норм по відношенню до нових (Оборотів, 2012: 169).

Враховуючи ці причини, важливо підкреслити, що аномалії права є нормальною складовою правової сфери, і їхнє виявлення та вирішення є важливою частиною правової реформи та розвитку правового ландшафту. Такий аналіз допомагає вдосконалювати законодавство, забезпечувати його відповідність поточним вимогам суспільства та зберігати довіру до правової сфери.

Виникнення аномалій права обумовлене різними факторами та обставинами. Аномалії права можуть виникати, коли існують суперечності між законами і традиціями або звичаями в певному суспільстві. У таких випадках, суди можуть мати важкість у визначенні норм, які мають бути важливішими в конкретних обставинах. Цей випадок породжує конфлікти між сучасним правом і культурними цінностями, що мають коріння в минулому. Г. Друзенко у своїй науковій роботі приводить приклад такому випадку. Автор зазначив, що Україна стояла перед складною ситуацією у сфері національного законодавства, особливо в контексті релігійних питань. З одного боку, усі державні органи, незалежно від їх статусу та назви, підтримували ідею постійної демократичності та прогресивності Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації,"

який був прийнятий ще у 1991 році. З іншого боку, незалежні експерти починаючи з 90-х років активно аргументували, що Закон "Про свободу совісті та релігійні організації" застарів і вимагає, щонайменше, серйозної перегляду та оновлення. Ця необхідність особливо стала актуальною з прийняттям нової Конституції України та приєднанням нашої країни до Ради Європи (Друзенко, 2006).

Наступним прикладом є юридичний конфлікт між різними рівнями законодавства, коли аномалії права виникають тоді, коли норми, прийняті на одному рівні законодавства (наприклад, міжнародному рівні), суперечать нормам, прийнятим на іншому рівні (наприклад, національному рівні). Конфлікт в інтерпретації законів та непорозуміння їхнього застосування викликає серйозні питання щодо правозастосування в країні. Ще одним прикладом надав Ковязін Д.В. у своїй роботі. Автор зазначив, що гармонізація українського законодавства з міжнародними стандартами передбачає не лише буквальне копіювання норм з міжнародних документів або їх безпосереднє включення в національний законодавчий акт, але й прийняття методології, підходів та концепцій для вирішення цих питань та розробки способів впровадження міжнародних стандартів, з цього можна прийти до висновків, що проблемою була недостатня імплементація міжнародного законодавства на початкових етапах боротьби з корупцією (Ковязін, 2011: 5).

Наслідки правових аномалій, або відхилень від прийнятих норм і принципів у правовій сфері, представляють собою глибокі та складні наслідки для різних аспектів суспільного життя та правопорядку. Ці наслідки виникають у зв'язку з порушеннями в правозастосовній практиці або недоліками у законодавстві і можуть стати основою для серйозних проблем.

По-перше, правові аномалії можуть призводити до порушень прав та свобод громадян. Найвнішньою неясною або суперечливими норм може створювати можливість для надмірної влади та произволу з боку владних структур, що порушує права і свободи громадян. Це може призвести до обмеження основних громадянських прав, таких як право на приватність, свободу слова та справедливий суд. Яскравим прикладом може стати нерівність жінок і чоловіків у країнах, які сповідують іслам, або іншу релігію. У різних країнах, де існують мусульманські правові системи, законодавчо закріплена нерівність між громадянами, конкретно щодо визнання чоловіків переважаючими перед жінками. Це суперечить принципу формальної рівності громадян, оскільки всі громадяни не мають рівних прав. Проте, нерівність громадян існує не лише в ісламських країнах, але й в інших регіонах світу. Соціально-екологічна нерівність культур і статева нерівність часто взаємопов'язані явища, і експлуатація за статевою ознакою може корелювати з екологічною експлуатацією. Наприклад, в деяких регіонах Африки, де іслам не є домінуючою релігією, статус жінок був більш рівноправним порівняно з чоловіками до приходу колонізаторів. Під час колонізації експлуатація зросла, і рівень статевої нерівності збільшився. Релігійні інстанції, зокрема ісламська і католицька церква, часто сприяли збереженню нерівності, пропагуючи жорсткі релігійні догми та підтримуючи статево нерівність в релігійних ієрархіях, де чоловіки мали домінуюче положення (Чувакова, 2017: 158-159). Отже, можна зробити висновок, що нерівність між громадянами на підставі статі існує в різних країнах, і вона може бути пов'язана як із релігійними факторами, так і з історичними подіями, такими як колонізація. Боротьба за рівність статей та захист прав жінок залишається актуальним завданням у багатьох суспільствах.

По-друге, правові аномалії можуть сприяти збільшенню правових конфліктів та судових суперечок. Незрозумілість або суперечливість правових норм може змушувати громадян, підприємства та організації звертатися до судів для вирішення суперечок. Це може призводити до перевантаження судових систем і затримок у вирішенні справ, що може сприяти втраті довіри до судової системи, а також до зменшення довіри громадян до правової сфери та владних структур. Громадяни можуть втрачати віру у правосуддя та правовий процес, якщо вони сприймають правові аномалії як несправедливість. Це може породжувати цинізм щодо законів і їхнього застосування. Згідно з думкою Ткалі О.В. можна умовно назвати це правовим нігілізмом. Автор зазначає, що правовий нігілізм – це «...скептичне ставлення до права та правових форм регулювання...» (Ткаля, 2022: 50-51).

Вирішення правових аномалій може вимагати серйозних реформ. Це може бути складним та тривалим процесом, який вимагає зусиль від законодавців, суддів, адвокатів та інших учасників правової сфери. Реформи можуть бути необхідні для створення більш ясних, справедливих і ефективних правових механізмів. Загалом, наслідки правових аномалій можуть бути серйозними та впливати на всі сфери суспільства. Тому важливо виявляти та вирішувати такі аномалії вчасно з метою забезпечення правового порядку, справедливості та дотримання прав та обов'язків усіх громадян і суб'єктів права.

Дослідження взаємозв'язку між поняттями "аномалія права" та "правова аномалія" допомагає виявити спільну сутність цих понять та їхні відмінності в контексті юридичної науки. Взагалі, аномалія права є загальним поняттям, що вказує на виокремлення або відхилення від норм, принципів та стандартів правової сфери. Вона охоплює різні аспекти правового порядку, які не відповідають загальноприйнятим нормам, натомість, правова аномалія є більш загальним поняттям, яке включає в себе як аномалії в правовому законодавстві, так і аномалії в правовій поведінці. Вона може виникати як через несумісність норм у законодавстві, так і через порушення правил і обов'язків суб'єктів права. Важливо враховувати, що ці поняття не є взаємозамінними, але вони взаємопов'язані та можуть спричиняти одне одного. Аномалія права може призвести до правових аномалій в поведінці суб'єктів права, а правова аномалія може стати ознакою загальної аномалії правової сфери.

У цьому науковому дослідженні були розглянуті питання, пов'язані з аномаліями права та правовою аномалією, їхнє визначення, причини виникнення, наслідки та важливість розуміння цих понять для правової сфери та суспільства в цілому. Аномалія права та правова аномалія - це складні явища, які виникають з різних причин і можуть мати серйозний вплив на правову сферу та поведінку суб'єктів права. Причини виникнення аномалій права включають неясність або суперечливість законодавства, політичний тиск, економічні мотиви, соціокультурні фактори та інші чинники, які можуть створювати конфлікти та незрозуміння

у правовій сфері. Правові аномалії можуть мати серйозні наслідки, такі як порушення прав та свобод громадян, правові конфлікти, нестабільність правового порядку та загрозу легітимності правової сфери. Важливо розуміти співвідношення між аномаліями права та правовими аномаліями, оскільки ці поняття можуть взаємодіяти та підсилювати одне одного. Вирішення аномалій права має важливе значення для запобігання правовим аномаліям в поведінці суб'єктів та підтримання стабільності та легітимності правової сфери. Це вимагає впровадження законодавчих змін, політичної волі та забезпечення ефективного правозастосування. У підсумку, розуміння та вивчення аномалій права та правових аномалій є важливим завданням для науковців, правозастосовників та законодавців. Це допомагає покращити правову сферу, забезпечити дотримання прав та свобод громадян і зміцнити правопорядок у суспільстві. Надалі ця проблематика вимагатиме подальших досліджень та розвитку стратегій для її вирішення.

Список використаних джерел:

1. Друзенко Г. Між традицією та свободою. *Релігійно-інформаційна служба України*. 2006. URL: https://risu.org.ua/ua/index/expert_thought/analytic/10829/
2. Ковязін Д.В. Проблеми імплементації українського законодавства у систему міжнародних антикорупційних договорів: політологічний аспект. *Політологічні записки*. 2011. №4. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Polzap_2011_4_36.pdf
3. Львова О.Л. «Нові права» людини як аномалія права. *Правова держава*. 2013. № 24. С. 102-109. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PrDe_2013_24_17.pdf
4. Оборотов Ю.М., Завальнюк В.В., Дудченко В.В. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції: монографія. Одеса: Фенікс, 2012. 492 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/3325>
5. Ткаля О.В. Витоки правових аномалій, їх історичні причини. *Правова держава*. 2021. № 45. С. 45-51. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/232435>
6. Ткаля О.В. Різновиди правових аномалій: загальна характеристика. *Право і суспільство*. 2022. №4. С. 47 – 53. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/4_2022/8.pdf
7. Цвік М. В. Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Право, 2009. 584 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/TEorijaDerjav_2009.pdf
8. Чувакова Г. М. Зловживання правом як вид правових аномалій. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 60. С. 440-445. URL: <http://apdp.in.ua/v60/63.pdf>
9. Чувакова Г.М. Деякі аспекти правових аномалій. *Lex Portus*. 2017. №3 (5). С. 156-161. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/LP_2017_3_18.pdf

References:

1. Druzenko, H. (2006). Mizh tradytsiieiu ta svobodoiu [Between tradition and freedom]. *Relihiino-informatsiina sluzhba Ukrainy*. URL: https://risu.org.ua/ua/index/expert_thought/analytic/10829/ [in Ukrainian].
2. Koviiazin, D.V. (2011). Problemy implementatsii ukrainskoho zakonodavstva u systemu mizhnarodnykh antykoruptsiinykh dohovoriv: politolohichniy aspekt [Problems of implementation of Ukrainian legislation in the system of international anti-corruption agreements: political science aspect]. *Politolohichni zapysky*. issue 4. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Polzap_2011_4_36.pdf [in Ukrainian].
3. Lvova, O.L. (2013). «Novi prava» liudyny yak anomaliiia prava ["New rights" of a person as an anomaly of law]. *Pravova derzhava*. issue 24, pp. 102-109. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PrDe_2013_24_17.pdf [in Ukrainian].
4. Oborotov, Yu.M., Zavalniuk V.V., Dudchenko V.V. (2012). Aktualni hrani zahalnoteoretychnoi yurysprudentsii: monohrafiia [Current aspects of general theoretical jurisprudence: monograph]. Odessa: Feniks. p. 492. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/3325> [in Ukrainian].
5. Tkalia, O.V. (2021). Vytoky pravovykh anomalii, yikh istorychni prychny [Origins of legal anomalies, their historical reasons]. *Pravova derzhava*. issue 45, pp. 45-51. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/232435> [in Ukrainian].
6. Tkalia, O.V. (2022). Riznovydy pravovykh anomalii: zahalna kharakterystyka [Types of legal anomalies: general characteristics]. *Pravo i suspilstvo*. issue 4, pp. 47 – 53. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/4_2022/8.pdf [in Ukrainian].
7. Tsvik, M. V. (2009). Zahalna teoriia derzhavy i prava: pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl [General theory of the state and law: a textbook for students of higher educational institutions]. Kharkiv: Pravo. p. 584. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/TEorijaDerjav_2009.pdf [in Ukrainian].
8. Chuvakova, H. M. (2011). Zlovzhvannia pravom yak vyd pravovykh anomalii [Abuse of law as a type of legal anomalies]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. issue 60, pp. 440-445. URL: <http://apdp.in.ua/v60/63.pdf> [in Ukrainian].
9. Chuvakova, H.M. (2017). Deiaki aspekty pravovykh anomalii [Some aspects of legal anomalies]. *Lex Portus*. issue 3 (5), pp. 156-161. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/LP_2017_3_18.pdf [in Ukrainian].